

HULP- EN
DIENSTVERLENING
AAN GEDETINEERDEN

Brusselse gevangenissen

SINT - GILLIS | VORST | BERKENDAEL

JAARVERSLAG 2015

Inleiding

2015 was een bewogen jaar voor de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden in de Brusselse gevangenissen. Het voorjaar stond in het teken van mooie projecten, vooruitgang en resultaten. Het najaar werd gekenmerkt door hindernissen die een belangrijk deel van de werking hebben stilgelegd.

In juni 2015 werd het aanbod van de Vlaamse overheid gedeeltelijk opgeschort. De impact van de besparingen op het bewakingspersoneel had in Sint-Gillis tot gevolg dat het volledige groepsaanbod hulp- en dienstverlening niet langer kon omkaderd worden. Die beslissing had in de eerste plaats ernstige gevolgen voor de cliënten zelf, die geen beroep meer konden doen op een vast groepsaanbod van onderwijs, sport, bibliotheek, therapie en socio-culturele activiteiten. Ook voor de medewerkers aan de hulp- en dienstverlening had dat negatieve gevolgen: 'technische' werkloosheid, maar ook algemene demotivatie.

Zowel lokaal als bovenlokaal werden heel wat inspanningen geleverd om het groepsaanbod terug op te starten. Die bleven evenwel zonder resultaat.

Dit jaarverslag is dan ook de terugblik op een moeilijke periode voor de hulp- en dienstverlening, de detentieomstandigheden en de arbeidsvoorwaarden voor al het personeel in de gevangenis. Enerzijds stopte het groepsaanbod, maar anderzijds trachten de gemeenschappen met de nodige creativiteit ander aanbod te verwezenlijken, zoals bijvoorbeeld de begeleide feestbezoeken tijdens het regulier bezoek.

Het wordt hoopvol uitkijken naar nieuwe impulsen die ervoor zorgen dat de hulp- en dienstverlening structureel verankerd wordt. Ook gedetineerden in de Brusselse gevangenissen hebben recht op een integrale hulp- en dienstverlening met het oog op hun re-integratie in de samenleving.

Inhoud

Over de gevangenis en de populatie p. 3

Organisatie van de hulp- en dienstverlening p. 5

De hulp- en dienstverlening p. 9

Vooruitblik op 2016 p. 15

Over de gevangenis en de populatie

Algemeen

De gevangenissen van **Sint-Gillis,** Vorst en Berkendael grenzen aan elkaar midden in de hoofdstad. Mannelijke gedetineerden verblijven in de historische gebouwen van de gevangenissen van Sint-Gillis (geopend in 1884) en Vorst (geopend in 1910), vrouwen in Berkendael (geopend in 1994). Vorst en Berkendael worden administratief als één geheel beschouwd.

De gevangenis van Sint-Gillis is een gesloten inrichting die hoofdzakelijk dienst doet als arresthuis en strafhuis. De capaciteit bedraagt 587 plaatsen voor een populatie van +/- 830 mannelijke gedetineerden per dag. Naast beklaagden verblijven er gemiddeld 58% definitief veroordeelden die wachten op hun overplaatsing naar een strafhuis of er desgevallend hun straf uitzitten. Kenmerkend voor de gevangenis is de aanwezigheid van een genees- en heelkundig centrum.

De gevangenis van **Vorst** is een gesloten inrichting die dienst doet als arresthuis. De capaciteit bedraagt 405 plaatsen voor een populatie van +/- 600 mannelijke gedetineerden en geïnterneerden per dag. De geïnterneerden (ongeveer 120) verblijven in een aparte psychiatrische afdeling.

De gevangenis van **Berkendael** is een kleinere inrichting met drie secties. De capaciteit bedraagt 64 plaatsen voor een populatie van +/- 90 gedetineerden per dag. In Berkendael verblijven zowel veroordeelden, beklaagden als geïnterneerden en de inrichting doet dienst als strafhuis en arresthuis. Er zijn ook twee voorzieningen voor moeder en kind.

Gevangenispopulatie

De Brusselse gevangenispopulatie is talrijk en divers. Met een gemiddelde dagelijkse bevolking van 1522,6 mensen huisvest Brussel ongeveer 13% van het aantal gedetineerden in ons land. Een grote groep die een beroep kan doen op de hulp- en dienstverlening. De Vlaamse overheid staat hierin niet alleen en werkt nauw samen met de Franse Gemeenschap, de Brusselse Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Gemeenschap van specifieke diensten. Maar ook binnen dat werkingskader blijft de Brusselse gevangenispopulatie een omvangrijke groep, die bovendien een groot verloop kent door transfers van en naar andere gevangenissen (dit laatste wordt niet weergegeven in onderstaande tabel).

Tabel 1 : Informatiegegevens populatie Brusselse gevangenissen (DGepi Jaarverslag 2014):

	Gemiddelde bevolking	Gemiddelde capaciteit	Gemiddelde overbevolkings-graad	Aantal opsluitingen/ jaar	In vrijheid stellingen
Sint-Gillis	827,8	587	41%	811	1026
Vorst	600,5	405	48,3%	2449	1248
Berkendael	94,3	64	47,4%	328	229
Nationaal	11578,3	9931,8	16%	18755	1374

De overbevolking in Brussel is nijpend en ligt ver boven het nationale gemiddelde. Ze is zeer voelbaar op het terrein en zorgt voor plaatsgebrek, spanningen en tekorten. De overbevolking heeft invloed op het vraagstuk van de personeelsbezetting bij het bewakingspersoneel en de daarmee gepaard gaande sociale acties.

Er zijn verschillende groepen van gedetineerden aanwezig op basis van hun statuut (beklaagden, veroordeelden, geïnterneerden), leeftijd (jongvolwassenen, dertigers-veertigers, oudere gedetineerden), nationaliteit (een willekeurige steekproef in Sint-Gillis wijst op meer dan 50 nationaliteiten, iets meer dan de helft is Belg), taal enzovoort. Al deze factoren hebben invloed op de (vraag naar) hulp- en dienstverlening: In welke fase van detentie bevindt men zich? Welke taal spreekt men? Welk verblijfsstatuut heeft men?

Tabel 2: Statuut van de populatie gedetineerden in de Brusselse gevangenissen (DGepi Jaarverslag 2014):

	Beklaagden	Veroordeelden	Geïnterneerden	Anderen
Sint-Gillis	46,6%	52,9%	0,3%	0,2%
Vorst	61,3%	25,1%	13,2%	0,4%
Berkendael	58,5%	32,2%	9,2%	/
Nationaal	31,2%	58,5%	9,4%	0,9%

Ruimte voor hulp- en dienstverlening

De beschikbare infrastructuur van deze gevangenissen is beperkt in verhouding tot het aantal gedetineerden dat er verblijft wat de mogelijkheden voor de hulp- en dienstverlening sterk beïnvloedt.

Tabel 3: Overzicht van de infrastructuur voor hulp- en dienstverlening in de Brusselse gevangenissen.

	Aantal			Capaciteit			Exclusief Vlaamse gemeenschap		
	Sint-Gillis	Vorst	Berk	Sint-Gillis	Vorst	Berk	Sint-Gillis	Vorst	Berk
Administr. ruimte	1	1	-	5	2	-	ja	nee	-
Gespreksruimte	1	12	4	2	2	2	ja	nee	nee
Gesprekstafel gang	11	-	-	2	-	-	nee	-	-
Polyvalent lokaal	8	3	1	12-14	5-10	10	nee	nee	nee
Informaticalokaal	2	-	1	14	-	10	nee	-	nee
Fitnesslokaal	3	2	1	6	4	6	nee	nee	nee
Bibliotheek	1	1	1	10	uitleen	10	nee	nee	nee
Sportzaal	-	-	1	-	-	50	-	-	nee

Organisatie van de hulp- en dienstverlening

Om een kwalitatief hulp- en dienstverleningsaanbod te realiseren in de gevangenissen vanuit de Vlaamse overheid, is er nood aan het ontwikkelen en implementeren van samenwerkingsmodellen en organisatievormen. Daarbij is er aanhoudend aandacht voor de grootst mogelijke efficiëntie en effectiviteit van een integrale hulp- en dienstverlening. De samenwerkings- en overlegstructuren zijn transparant en toegankelijk.

In de Brusselse gevangenissen organiseren vier gemeenschappen de hulp- en dienstverlening:

- De **Vlaamse Gemeenschap** (8 organisaties)[1]
- De **Brusselse Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie** (5 organisaties)[2]
- De **Franse Gemeenschap** (3 organisaties)[3]
- De **Gemeenschap van Specifieke Diensten**[4]

Samenwerking op verschillende niveaus

Heel wat actoren zijn betrokken bij de hulp- en dienstverlening. Het overleg is op maat van deze realiteit. De vier gemeenschappen werken nauw samen. De blik is steeds gericht op de drie gevangenissen als één geheel en waar mogelijk wordt overkoepelend gewerkt. De overlegstructuur onderscheidt drie niveaus met elk een eigen finaliteit:

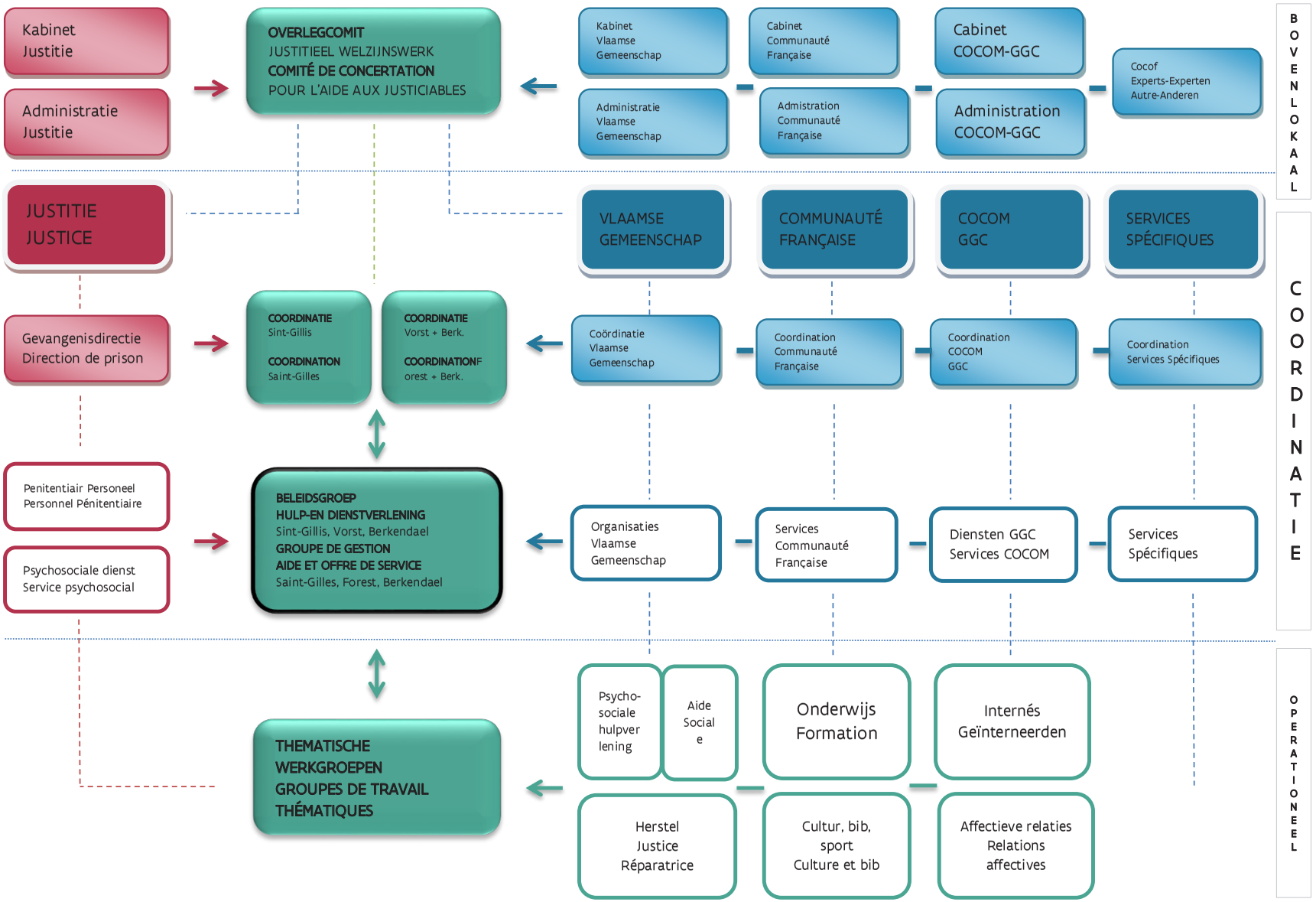
- Het **bovenlokale niveau** verenigt de verschillende administratieve en politieke overheden die bevoegd zijn voor de hulp- en dienstverlening in Brussel. Het Overlegcomité Justitieel Welzijnswerk[5] opgericht bij Ministerieel Besluit in 2006 en herzien in 2013, komt tweemaandelijks samen voor permanent overleg, en het bevorderen van samenwerking en adviesverlening.
- Het **coördinatieniveau** stuurt vanuit de Beleidsgroep (de 'algemene vergadering') en het Coördinatieoverleg (het 'dagelijks bestuur') de werking aan.
- Het **lokale niveau** voedt via de werkgroepen het beleid en zorgt voor de concrete uitvoering van de gezamenlijke werking.

Binnen elke gemeenschap bestaan er ook eigen overlegstructuren. Voor de Vlaamse overheid is het overleg gestructureerd zoals bepaald door het decreet betreffende organisatie van de hulp- en dienstverlening:

- Het **Vlaams Beleidsteam** zet de strategische lijnen voor de Vlaamse hulp- en dienstverlening via de opmaak en evaluatie van het lokaal actieplan hulp- en dienstverlening (zie hieronder).
- Het **Vlaams Coördinatieteam** staat in voor de concrete opvolging en uitvoering van het lokale actieplan hulp- en dienstverlening.

---

1. CAW Brussel, CGG Ahasverus, Vocvo, VDAB, Groep Intro, De Rode Antraciet, Suggnomè, Nederlandstalige Bibliotheek Gemeente Sint-Gillis
2. SMBG, WSW, DSR, SASB, APO
3. SLAJ-V, Autrement, Relais-Enfants-Parents
4. Diverse organisaties rond specifieke thema's
5. 4 JUNI 2013. - Ministerieel besluit houdende oprichting van een Overlegcomité Justitieel Welzijnswerk, BS 18/06/2013

Kabinet Justitie
Administratie Justitie
OVERLEGCOMIT
JUSTITIEEL WELZIJNSWERK
COMITÉ DE CONCERTATION
POUR L'AIDE AUX JUSTICIABLES
Kabinet Vlaamse Gemeenschap
Cabinet Communauté Française
Cabinet COCOM-GGC
Cocof Experts-Experten Autre-Anderen
Administratie Vlaamse Gemeenschap
Admistration Communauté Française
Administration COCOM-GGC
BOVENLOKAAL
JUSTITIE JUSTICE
VLAAMSE GEMEENSCHAP
COMMUNAUTÉ FRANÇAISE
COCOM GGC
SERVICES SPÉCIFIQUES
Gevangenisdirectie Direction de prison
COORDINATIE Sint-Gillis
COORDINATION Saint-Gilles
COORDINATIE Vorst + Berk.
COORDINATIONF orest + Berk.
Coördinatie Vlaamse Gemeenschap
Coordination Communauté Française
Coordination COCOM GGC
Coordination Services Spécifiques
COORDINATIE
Penitentiair Personeel Personnel Pénitentiaire
Psychosociale dienst Service psychosocial
BELEIDSGROEP
HULP-EN DIENSTVERLENING
Sint-Gillis, Vorst, Berkendael
GROUPE DE GESTION
AIDE ET OFFRE DE SERVICE
Saint-Gilles, Forest, Berkendael
Organisaties Vlaamse Gemeenschap
Services Communauté Française
Diensten GGC Services COCOM
Services Spécifiques
THEMATISCHE WERKGROEPEN
GROUPES DE TRAVAIL THÉMATIQUES
Psycho-sociale hulpver lening
Aide Social e
Onderwijs Formation
Internés Geïnterneerden
Herstel Justice Réparatrice
Cultur, bib, sport Culture et bib
Affectieve relaties Relations affectives
OPERATIONEEL

Een belangrijk instrument op lokaal niveau zijn de verschillende thematische werkgroepen. Zij brengen actoren samen die verantwoordelijk zijn voor een bepaald thema en werken gezamenlijke standpunten en aanbod uit. De werkgroepen zijn divers en veelal tweetalig samengesteld. In 2015 wonnen de werkgroepen nog aan belang met een zeer actieve en gewaardeerde werking. Er werden heel wat resultaten geboekt, hieronder enkele hoogtepunten:

Werkgroep Herstel	• Algemene visieontwikkeling rond het thema Herstelgerichte detentie • Organisatie van activiteitenweken rond Herstelgerichte detentie voor gedetineerden
Werkgroep Psychosociale Hulpverlening	• Uitwisseling met de Dienst Vreemdelingenzaken • Synergie met de Franstalige Werkgroep Aide Sociale • Harmonisering van de praktijk van begeleiden van uitgaansvergunningen
Werkgroep Aide Sociale	• Synergie met de Nederlanstalige Werkgroep Psychosociale Hulpverlening • Afsprakenkader voor de onthaalpermanentie van binnenkomers • Uitwisseling met de PSD-diensten
Werkgroep Affectieve Relaties	• Organisatie van begeleide feestbezoeken voor gedetineerden en familie naar aanleiding van vaderdag • Organisatie van begeleide feestbezoeken voor gedetineerden en familie naar aanleiding van eindejaar
Werkgroep Onderwijs/werk	• Coördinatie van het onderwijsaanbod in de drie Brusselse gevangenissen
Werkgroep Cultuur/Bib/Sport	• Opstart van de werkgroep • Fase 1 van de vernieuwing van de gevangenisbibliotheek van Vorst • Afstemming rond de organisatie van socio-culturele activiteiten
Werkgroep Geïnterneerden	• Ontwikkelen van uniforme procedure voor toegang tot identiteitsdocumenten • Uitbouw en evaluatie van het activiteitenaanbod op de psychiatrische annexe

Beleidsprocessen

Sinds het nieuwe decreet[6] in 2013 in voege ging, wordt in elke Vlaamse en Brusselse gevangenis een lokaal actieplan opgemaakt. Voor dit actieplan inspireren de lokale partners zich op het bovenlokale Strategisch Plan met daarin de beleidsprioriteiten voor de komende vijf jaar.

6. Decreet van 8 maart 2013 betreffende de organisatie van de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden, BS 11 april 2013

Dit jaar liep het eerste lokale actieplan 2014-2015 in Brussel af en werd er tegelijkertijd een succesvol proces doorlopen met de lokale partners voor de opmaak van het tweede lokale actieplan 2016-2018. Beide actieplannen zijn met elkaar verbonden en volgen elkaar op. Er werd, conform het decreet, voor het eerst een uitgebreide omgevingsanalyse gemaakt van de context voor hulp- en dienstverlening in Brussel. Dat resulteerde in een uitgebreid werkinstrument van waaruit de verschillende doelstellingen in het actieplan ontstonden. Het Vlaams Beleidsteam schreef een actieplan waarbij de nadruk lag op haalbaarheid en ambitie. Er werden in totaal 24 doelstellingen opgemaakt waarvan 5 gezamenlijke en 19 domeinspecifieke. Dit zijn de klemtonen die de Vlaamse hulp- en dienstverleners de komende jaren zullen leggen samen met alle actoren op het terrein:

- *De Vlaamse partners streven sterkere **waarborgen** na voor de organisatie van de hulp- en dienstverlening in de Brusselse gevangenissen.*
- *Het Brusselse middenveld en de Brusselse overheden worden aangesproken met het oog op kennismaking en/of potentiële **samenwerking.***
- *We nemen initiatieven om de hulp- en dienstverlening **binnen de muren** sterker te laten aansluiten op de hulp- en dienstverlening **buiten de muren**.*
- *We onderzoeken of we de participatie van gedetineerden bij de organisatie van ons aanbod kunnen verhogen.*
- *We anticiperen op de plannen van de nieuwe gevangenis van **Haren** met het oog op een afgestemde hulp- en dienstverlening.*

Op initiatief van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie werd begin 2015 gestart met het proces om een **Brussels samenwerkingsakkoord** op te stellen tussen de gemeenschappen en Justitie. Dit naar analogie met de bestaande akkoorden van de Vlaamse en Franse Gemeenschap met het Directoraat-Generaal Penitentiaire Inrichtingen. Aan de voorbereidende werkgroep namen alle gemeenschappen deel, zowel vanuit de administraties als de lokale coördinatoren. Dit resulteerde in een eerste tekstvoorstel dat de basis zal vormen voor een nieuw samenwerkingsakkoord.

De hulp- en dienstverlening

Het aanbod

De Vlaamse overheid richt zich in hoofdzaak tot de **doelgroep** van Nederlandstalige en anderstalige (niet Franstalige) gedetineerden. Daarvoor worden afspraken gemaakt met de andere gemeenschappen. De doelgroep is omvangrijk en de vraag blijft groter dan het aanbod. Van een dagelijkse populatie van +/- 1600 gedetineerden zijn er gemiddeld 10 tot 15% Nederlandstalig, 25% Franstalig en 60% anderstalig met al dan niet een bepaalde kennis van Frans en/of Nederlands.

De Vlaamse hulp- en dienstverlening wordt aangeboden in samenwerking met verschillende **partnerorganisaties**.

- Welzijn: Centrum voor Algemeen Welzijnswerk Brussel – Justitieel Welzijnswerk, Slachtofferhulp en Albatros Onthaalhuis voor thuislozen.
- Geestelijke Gezondheidzorg: Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg Ahasverus – Psychotherapie-BRUG, Stichting voor Morele Bijstand aan gevangenen, Dienst voor Sociale Re-integratie, Werk voor Sociale Wederaanpassing.
- Onderwijs: Vlaams Ondersteuningscentrum voor Volwassenenonderwijs (Vocvo), Centrum voor Volwassenenonderwijs Lethas, Centrum voor Volwassenenonderwijs Brussels Education Centre, Centrum voor Volwassenenonderwijs Meise-Jette, Centrum voor Basiseducatie Brusselleer, Huis van het Nederlands Brussel.
- Werk: Groep Intro, VDAB.
- Sport: De Rode Antraciet, De Vlaamse Gemeenschapscommissie.
- Cultuur: De Rode Antraciet, Media Actie Kureghem - Maks vzw, Wiels Centrum voor Hedendaagse Kunst, de Vlaamse Gemeenschapscommissie.
- Bibliotheek: Nederlandstalige Gemeentebibliotheek Sint-Gillis.
- Herstel: Suggnomè, De Rode Antraciet, Centrum voor Algemeen Welzijnswerk Brussel (Justitieel Welzijnswerk en Slachtofferhulp).

Er werkt een uitgebreid team voor de Vlaamse overheid in de Brusselse gevangenissen. Er zijn zowel vaste als tijdelijke krachten en zowel medewerkers met een voltijdse dan wel een deeltijdse opdracht (lesgevers, freelancers, vrijwilligers). In totaal zetten zo'n 30 personen zich in, waarvan 18 vaste **medewerkers** met een totale opdracht van 12,65 voltijdse equivalenten.

Tabel 4: Overzicht vaste medewerkers/functies Vlaamse Gemeenschap in de Brusselse gevangenissen

Functie	Aantal VTE	Medewerkers
Beleidscoördinator	1 VTE	1 medewerker
Organisatieondersteuners	1 VTE	1 medewerker
Trajectbegeleiders	3 VTE	3 medewerkers
Onderwijscoördinator	1,5 VTE	2 medewerkers
Sport/cultuurfunctionaris	0,7 VTE	1 medewerker
Detentieconsulent VDAB/Groep Intro	1,5 VTE	2 medewerkers
Bibliotheekmedewerker	0,75 VTE	1 medewerker
Therapeut CGG	1,2 VTE	5 medewerkers
Slachtoffer-dader bemiddelaars	2 VTE	2 medewerkers

Voor de uitbouw van het aanbod wordt gezocht naar een goed evenwicht tussen de inzet van mensen en middelen enerzijds, en de mogelijkheden in de gevangenis anderzijds. De verschillende organisaties maken hier noodgedwongen keuzes.

Tabel 5: Overzicht van het permanent individueel aanbod van de Vlaamse Gemeenschap voor gedetineerden en geïnterneerden in de Brusselse gevangenissen

Individueel aanbod	Sint-Gillis	Vorst	Berkendael
Welzijn – Individuele trajectbegeleiding *Vast aanbod proactief onthaal en begeleiding*	✓	✓	✓
Welzijn – Begeleiding naastbestaanden *Vast aanbod onthaal en begeleiding voor naast-bestaanden*	✓	✓	✓
Welzijn/wonen – Intake Onthaaltehuis Alba-tros *Individuele intakegesprekken en toeleiding*	✓	✓	✓
Gezondheid – Individuele therapie *Individuele therapeutische gesprekken gestuurd door hulpvraag cliënt, op basis van intakegesprek*	✓		✓
Gezondheid – Schriftelijke therapie *Delictgerelateerde pretherapie voor plegers sek-sueel grensoverschrijdend gedrag en individuele schrijftherapie gestuurd door hulpvraag cliënt*	✓	✓	✓
Gezondheid – Begeleiding Naastbestaanden *Tweedelijns therapeutische gesprekken met familieleden van gedetineerden*	✓	✓	✓

Individueel aanbod	Sint-Gillis	Vorst	Berkendael
Herstel – Slachtoffer-daderbemiddeling *Via een bemiddelaar contact faciliteren tussen gedetineerden en hun slachtoffers in functie van herstel*	✓	✓	✓
Onderwijs – Leertrajectbegeleiding *Opvolging en coaching van onderwijsaanbod zelfstandig of in groep*	✓	✓	✓
Werk – Trajectbegeleiding *Individuele begeleiding en ondersteuning bij de zoektocht naar opleiding en/of werk*	✓	✓	✓

Het overzicht van het groepsaanbod is beperkt tot 30 juni 2015 en biedt enkel een overzicht van de eerste zes maanden van het jaar. Nadien werd het aanbod stilgelegd omwille van de besparingen bij Justitie. Heel wat groepsactiviteiten die gepland stonden, konden daardoor niet plaatsvinden.

Tabel 6: Overzicht groepsaanbod hulp- en dienstverlening van de Vlaamse Gemeenschap in de Brusselse gevangenissen

Groepaanbod	Sint-Gillis	Vorst	Berkendael
Gezondheid – Groepstherapie (Nederlandstalig) *Gespreksgroep gestuurd door thema's deelnemers, op basis van screeninggesprek*	✓	✓	✓
Gezondheid – Groepstherapie (Engelstalig) *Gespreksgroep gestuurd door thema's deelnemers, op basis van screeninggesprek*	✓		✓
Herstel – Project Herstelweek *Thematische week rond herstelgerichte detentie met een waaier van activiteiten voor gedetineerden en geïnterneerden*	✓	✓	
Onderwijs – Nederlands NT1 *Open aanbod lezen en schrijven voor cursisten met basiskennis Nederlands*	✓	✓	✓
Onderwijs – Beroepsopleiding Informatica *Initiatie Word en Excel voor beginners en beeldbewerking voor gevorderden*	✓		
Onderwijs – Open Leercentrum *Nederlands leren op maat en via computer*	✓		
Onderwijs – Basiscommunicatie en conflictbeheersing *Basisvaardigheden communiceren, gedrag en beheersen van conflicten*	✓		

Groepaanbod	Sint-Gillis	Vorst	Berkendael
Sport – Fitness *Cardio en kracht toestel training (enkel in Sint-Gillis begeleiding Vlaamse Gemeenschap)*	✓	✓	✓
Sport – Yoga *Bewegings- en ademhalingsoefeningen*			✓
Cultuur – Tekenatelier *Aanleren van teken- en schildertekenen en zich uitdrukken via een creatieve beeldtaal*	✓		
Cultuur – Project Supervlieg/Supermouche *Workshop voorleesverhalen die getoond werden op het kinderkunstenfestival Supervlieg in Vorst.*	✓		
Vorming – Vader zijn in de gevangenis *Cursus over vaderschap tijdens detentie en hoe de band met de kinderen aan te halen*	✓		
Vorming – Omgaan met stress *Cursus aanleren van vaardigheden om situaties van stress te beheersen*		✓	
Bibliotheek – Groepsbezoeken *Uitleenbezoeken boek- en cd-collectie (enkel in Sint-Gillis begeleiding Vlaamse Gemeenschap)*	✓	✓	✓

De stopzetting van het groepsaanbod in de gevangenis van Sint-Gillis had zeer ernstige gevolgen voor de planning van het najaar. De volgende activiteiten werden volledig geannuleerd:

- Nederlandstalige Gesprekstherapiegroep (tweewekelijks aanbod)
- Engelstalige Gesprekstherapiegroep (tweewekelijks aanbod)
- Projectweek Herstelgerichte Detentie (van 12/10/2015 t/m 17/10/2015)
- Basisopleiding Nederlands NT1 (wekelijks aanbod eerste semester 2015-2016)
- Beroepsopleiding Informatica (wekelijks aanbod eerste semester 2015-2016)
- Basisopleiding Open Leercentrum (wekelijks aanbod eerste semester 2015-2016)
- Basisopleiding Basiscommunicatie en conflictbeheersing (wekelijks aanbod eerste semester 2015-2016
- Basisopleiding Nederlands NT2 groep 1 (wekelijks aanbod eerste semester 2015-2016)
- Basisopleiding Nederlands NT2 groep 2 (wekelijks aanbod eerste semester 2015-2016)
- Conversatietafels Nederlands (wekelijks aanbod eerste semester)
- Digitale Verhalen Workshop (september-oktober 2015)
- Tekenatelier (tweewekelijks aanbod)
- Fitness (wekelijks aanbod)
- Bibliotheek (wekelijks aanbod)
- Diverse socio-culturele activiteiten (concerten, ad-hoc projecten, enz.)

Gedetailleerd cijfermateriaal over het aanbod kan worden opgevraagd bij de verschillende partnerorganisaties van de Vlaamse overheid en bij de beleidscoördinator van de Vlaamse overheid.

Projecten in de kijker

SupervliegSupermouche

De bibliotheek organiseerde in samenwerking met De Rode Antraciet en het Wiels-Centrum voor Hedendaagse Kunst “Sst… papa vertelt/raconte”, een verhalenworkshop van 8 sessies in het kader van het lokale kinderkunstenfestival SuperVliegSuperMouche. Dit festival wordt jaarlijks georganiseerd in het Park van Vorst, vlakbij de gevangenis. Meer dan 30 Brusselse organisaties bundelen er hun krachten en voor het eerst werkten ook de gedetineerden uit Sint-Gillis mee. Gedetineerde papa’s schreven verhalen voor hun kinderen, illustreerden ze en lazen ze in. De verhalen konden op de festivaldag beluisterd worden in de installatie “banc publik” van Aurélie Brunet.

Nieuwe werking bibliotheek

Sinds de Hoofdstedelijke Openbare Bibliotheek transformeerde in Muntpunt, genoot de bibliotheek in de gevangenis van Sint-Gillis nog slechts beperkte ondersteuning. Maar vanaf 2015 is er opnieuw een volwaardige professionele omkadering. Als gevolg van een samenwerkingsovereenkomst tussen de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de gemeente Sint-Gillis en de gevangenis, kreeg de gemeentelijke Nederlandstalige bibliotheek in februari 2015 de leiding over de bibliotheek in de gevangenis. De gevangenisbib werd zo een filiaal van de gemeentelijke bibliotheek, met een 4/5de medewerker aan het hoofd. Er vond een conversie plaats van de oude manier van werken naar een nieuwer computersysteem, geïntegreerd in het Brussels netwerk van Nederlandstalige bibliotheken. De nieuwe start op 15 juni 2015 ging gepaard met een forse uitbreiding van de mogelijkheden voor de gedetineerden om gebruik te maken van de bibliotheek (tot 4 begeleide groepsbezoeken van 12 personen elk per dag). Einde 2015 waren er in totaal, 7562 titels in de collectie.

Yoga brengt rust

In de vrouwengevangenis van Berkendael werd gestart met yoga in de sportzaal. De Rode Antraciet werkte daarvoor samen met een ervaren freelancer die de deelnemers liet kennismaken met basisoefeningen yoga, bewegingsleer en ademhalingstechnieken. Het project zal ook in 2016 een vervolg krijgen door een samenwerking met de organisatie Adeppi die een cofinanciering opneemt.

Expo ‘Van blanco blad … tot buitengewoon beeld’

Een overzicht van vijf jaar tekenatelier werd tentoongesteld in de bezoekzaal van de gevangenis van Sint-Gillis. Schilderwerken, tekeningen en schetsen van gedetineerden brachten kleur en creativiteit. De werken werden gemaakt onder de deskundige leiding van kunstenares Jaklien Vandermeulen. Het atelier startte reeds in 2001, maar hield nadien noodgedwongen op. Een vijftal jaar geleden zag het

onder impuls van CAW Brussel opnieuw het levenslicht. De expositie ging verder op tournee en werd in het najaar ook getoond in het Huis van de Mens in Brussel.

Feestbezoeken voor vrienden en familie

Voor vaderdag en het eindejaar werden verschillende feestbezoeken georganiseerd voor gedetineerden en hun bezoekers in de gevangenis van Sint-Gillis. De gemeenschappen sloegen hiervoor de handen in elkaar en zorgden voor een feestelijke omkadering van het bezoek gedurende meerdere dagen op rij. Het was de eerste keer dat dit soort omkadering werd geboden tijdens de reguliere bezoekuren, waardoor een groot aantal gedetineerden en hun naasten konden deelnemen.

Nieuwe thuis voor de uitgebreide onderwijscoördinatie

2015 was een bijzonder jaar voor de onderwijscoördinatie in de Brusselse gevangenissen, de organisatiestructuur veranderde en er kwam personeelsuitbreiding. Voordien werden de onderwijscoördinatoren ondergebracht binnen het lokale Consortium voor Volwassenenonderwijs. Midden 2015 werden de consortia opgeheven en verhuisde deze opdracht naar het Vlaams Ondersteuningscentrum voor Volwassenonderwijs (Vocvo). De overheveling van alle onderwijscoördinatoren uit Vlaanderen en Brussel naar Vocvo bracht ook een herverdeling van de middelen mee, gebaseerd op de grootte van de gevangenis. In Brussel ging een nieuwe halftijdse onderwijscoördinator aan de slag en is er nu een totaal van 1,5 VTE beschikbaar voor verankering en uitbreiding van het onderwijsaanbod.

Zomers netwerkevent

Naar jaarlijkse gewoonte organiseerden alle gemeenschappen samen een netwerkevent voor medewerkers en partnerorganisaties. In de voormalige ambtswoning van de gevangenis van Sint-Gillis werden de deuren opengezet voor de personeelsleden van de Brusselse gevangenissen. Ze maakten er kennis met de collega's van de gemeenschappen die instaan voor de hulp- en dienstverlening.

Tweede 'Herstelweek' in Vorst

De 'Herstelweek', een themaweek in het kader van herstelgerichte detentie, vond voor het tweede jaar op rij plaats in de gevangenis van Vorst. Gedetineerden konden er groepsactiviteiten volgen, gelinkt aan de herstelgerichte gedachtedriehoek dader-slachtoffer-samenleving. Om kennis te maken met het thema werden er voor de deelnemers voor het eerst ook voorbereidende informatiesessies georganiseerd aan de hand van een quiz-formule. Nadien konden de gedetineerden introducties volgen over burgerlijke partij en schuldbemiddeling en herstelgerichte films met nabespreking.

Vooruitblik op 2016

Heropstart groepsaanbod

In 2016 zal er veel aandacht uitgaan naar de heropstart van de groepsactiviteiten in de gevangenis van Sint-Gillis. Het stilleggen van het aanbod van de Vlaamse overheid heeft een zeer ernstige impact gehad op de werking, de medewerkers en de gedetineerden. Het opnieuw opstarten van dit aanbod is noodzakelijk voor het slagen van de hulp- en dienstverlening in Sint-Gillis. Er bestaat een wisselwerking tussen het groepsaanbod en het individueel aanbod. Ze vullen elkaar aan met het oog op een zo integraal mogelijke voorbereiding op de re-integratie. Samen met de gevangenisdirectie en het personeel wil de Vlaamse overheid werk maken van een zo efficiënt mogelijke hulp- en dienstverlening, zowel op het vlak van organisatie als op het vlak van resultaat.

Werkingsprincipes vastleggen

Het voornemen van de Vlaamse partnerorganisaties om samen een werkkader uit te tekenen is gelinkt aan de heropstart en is nodig om de opdrachten naar behoren uit te voeren. Het is de bedoeling om een aantal werkingsprincipes vast te leggen waaraan het aanbod getoetst kan worden en die een aantal garanties bieden voor een duurzame werking. De werkingsprincipes zullen mee de basis vormen voor de samenwerking met de justitiepartners in de drie gevangenissen en actief worden uitgelegd en uitgedragen naar het brede netwerk.

Cyclus Actieplannen verderzetten

De tweede beleidsplanningscyclus van de Vlaamse overheid is volop bezig en zal ook in 2016 worden verdergezet. Het planmatig samenwerken met alle Vlaamse partners is intensief, maar loont. De 24 doelstellingen voor de komende twee jaar zullen stap voor stap worden uitgevoerd en regelmatig het voorwerp zijn van tussentijdse evaluatie. Waar nodig zal worden bijgestuurd in functie van een optimale hulp- en dienstverlening.

Regio Brussel één geheel

Binnen enkele jaren wordt de nieuwe gevangenis van Haren verwacht aan de Brusselse noordrand. Het nieuwe gevangeniscomplex zal de verouderde infrastructuur van de huidige gevangenissen vervangen. Voor de hulp- en dienstverlening zal dit heel wat verbetering met zich meebrengen, want de huidige gebouwen zijn niet altijd aangepast aan de hedendaagse noden van onze werking. De voorbereiding van de nieuwe gevangenis is ondertussen al een tijd bezig en ook de gemeenschappen worden hierbij betrokken. Vanuit justitie werd begin 2016 een nieuwe regionale directie Brussel opgericht met het oog op de fusie van de drie Brusselse gevangenissen tot één gevangenis in Haren. Die visie is ook voor de gemeenschappen interessant want zebiedt een globale kijk op de Brusselse penitentiaire realiteit.

Lay-out: afdeling Algemeen Coördinerende Diensten
Centrale redactie: Anke Gittenaer, beleidscoördinator hulp- en dienstverlening gevangenissen Sint-Gillis, Vorst en Berkendael
Foto's:
Verantwoordelijke uitgever: Marijke Enghien, afdeling Welzijn en Samenleving, Koning Albert II-laan 35, bus 30, 1030 Brussel